

Møte i Omsetningsrådet

mandag 18 mai 2026, 10:00 - 11:35

hos Landbruksdirektoratet

Deltakere

Rådsmedlemmer

Björg Tørresdal, Anne Berit Aker Hansen, Bjørn-Ole Juul-Hansen, Gaute Lenvik, Jens Lippestad, Vidar Olsen, Rolf Øyvind Thune, Tor Jacob Solberg, Johan Narum, Ann Lisbet Brathaug, Sigrid Hjørnegård (vara for Bjørn Gimming)

Fraværende: Bjørn Gimming

Landbruksdirektoratet

Mari Vengnes, Haavard Elstrand, Knut Berg, Hege Heiberg, Ellen Karin Solevåg, Ida Louise Bjonness, Kari Helen Telfer, Hans Peder Hvide Bang, Sander Mardal, Jannicke Jensen Myhre, Hanne Sæther (sak 42/26), Norunn Byrkjeland (revisor, sak 42/26), Synne Kirsebom Andersen (revisor, sak 42/26)

Møteprotokoll

38/26

Godkjenning av innkalling og dagsorden

Beskrivelse

Saksdokumentene er gjort tilgjengelig i styreportalen Admincontrol.

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Innkalling og dagsorden godkjennes.

39/26

Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Beskrivelse

Protokollen fra møtet 20. april 2026 er elektronisk signert av samtlige møtedeltakere i rådet.

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet tar signert protokoll fra møtet 20. april 2026 til orientering.

Protokoll_Møte i Omsetningsrådet_200426.pdf

40/26

Orientering om markedssituasjonen

Beskrivelse

Det ble gitt følgende orienteringer fra markedsregulatorene:

• Korn	Jens Lippestad
• Kjøtt og egg	Johan Narum
• Melk	Rolf Øyvind Thune

Presentasjonene er lagt ut i styreportalen Admincontrol.

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Presentasjonene fra markedsregulatorene tas til orientering.

41/26

Delegerte saker - Rapportering til Omsetningsrådet i møte 18. mai 2026

Beskrivelse

Landbruksdirektoratet legger frem delegerte saker avgjort av Landbruksdirektoratet for Omsetningsrådet.

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet tar oversikten over delegerte saker avgjort av Landbruksdirektoratet til orientering.

 Sak 041-26 - Innstilling - Delegerte saker - Rapportering til Omsetningsrådet i møte 18. mai 2026.pdf

42/26

Alle - Omsetningsrådet - Årsmelding og regnskap 2025

Beskrivelse

Landbruksdirektoratet legger frem Omsetningsrådets årsmelding 2025 med tilhørende revidert årsregnskap.

Møtebehandling

Noen av rådsmedlemmene hadde forslag til endringer i årsmeldingen, som sekretariatet vil ta med i endelig versjon. Med dette ble saken enstemmig vedtatt i samsvar med innstilling.

Vedtak

1. Årsmelding og regnskap for 2025 godkjennes.
2. Landbruksdirektoratet får fullmakt til å foreta tekniske og redaksjonelle endringer.

 Sak 042-26 - Innstilling - Alle - Omsetningsrådet - Årsmelding og regnskap for 2025.pdf

 Sak 042-26 - Vedlegg 1 - Manus År rapport OR 2025.pdf

43/26

Grønt - Gjennomgang av retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning

Beskrivelse

Landbruksdirektoratet orienterer om en kommende gjennomgang av retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning.

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet tar saken til orientering.

 Sak 043-26 - Innstilling - Grønt - Gjennomgang av retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning.pdf

44/26

Korn - Etablering av overlagringskapasitet - Stavanger Havnesilo

Beskrivelse

Felleskjøpet Agri SA søker Omsetningsrådet om midler for å etablere og drifte overlagringskapasitet ved Stavanger Havnesilo.

Møtebehandling

Bjørn-Ole Juul-Hansen foreslo følgende tillegg til punkt 6 i forslag til vedtak:
"Omsetningsrådet har opsjon på forlengelse ytterligere 5 år til samme vilkår."

Det ble først stemt over Juul-Hansens forslag. Forslaget falt med 1 mot 10 stemmer. Juul-Hansen stemte for.

Det ble så stemt over innstillingens forslag til vedtak, og den ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. Omsetningsrådet finansierer tiltaket etablering av overlagringskapasitet på Stavanger Havnesilo, Silo B, stilt til rådighet av Felleskjøpet Agri SA (FKA), med en estimert kostnad på 40,8 mill. kroner i perioden 2026 – 2031 (fem år) fra fondet for omsetningsavgiften for korn.
2. Konkurransenøytralitet og kostnadseffektiv bruk av midlene er grunnleggende forutsetninger for bruk og finansiering av Silo B som reguleringstiltak. Konkret innebærer dette bl.a.:
 - a. FKA skal ikke ha noen form for konkurransemessige fordeler som følge av oppstart og bruk av Silo B.
 - b. FKA skal ikke ha noen form for konkurransemessige ulemper som følge av oppstart og bruk av Silo B, herunder risikoer og/eller kostnader, uten at dette kompenseres gjennom tilskudd fra Omsetningsrådet. Dette gjelder både knyttet til generelle pris-/kostnadsøkninger og driftsrelaterte forhold, men også knyttet til ekstraordinære hendelser som naturkatastrofer, krig eller ulykker.
 - c. FKA har ansvaret for effektivt å gjennomføre tiltaket slik at kostnadene blir lavest mulige.
3. Omsetningsrådet bevilger fra fondet for omsetningsavgiften for korn inntil 10,5 mill. kroner i 2026 til dekning av oppstartskostnader i form av rengjøring, vedlikehold av fasade og tak, og elektriske oppstartsarbeider på Silo B.
4. Reelle kostnader kan avvike fra estimatet i punkt 1. Kostnadene knyttet til oppstart og bruk av Silo B dekkes, i tråd med prinsippet om konkurransenøytralitet og effektiv bruk av midlene, etter søknad fra FKA.
5. Årlig kostnad til drift av silo B ansees som en del av reguleringstiltaket overlagring. Landbruksdirektoratet delegeres myndighet til å fatte vedtak om godkjenning av regnskap for disse kostnadene.
6. Bruk av Silo B til overlagring er ment som en overgangsordning som i første omgang er estimert til fem års varighet. Denne perioden vil kunne bli kortere dersom Omsetningsrådet ser at behovet for overlagringskapasitet endrer seg, Omsetningsrådet ikke anser bruken av Silo B som hensiktsmessig, eller Silo B og/eller Stavanger Havnesilo ikke lar seg bruke som følge av vesentlige endringer, ekstraordinære hendelser o.l. I slikt tilfelle skal FKAs eventuelle utestående lånefinansiering og udekkede kostnader knyttet til oppstart og bruk av Silo B dekkes gjennom tilskudd fra Omsetningsrådet etter søknad fra FKA.
7. Kapasiteten på Silo B på Stavanger Havnesilo kan bare nyttes til overlagring i overlagringsperioden (fra 1. april til 15. oktober). I år med stor tilgang på korn vil rammene og fordelingsnøkkel til eventuell bruk av Silo B utenom overlagringsperioden måtte forelegges Omsetningsrådet for godkjenning.
8. Dersom FKA ikke ønsker å rive Silo B, og heller ikke ønsker å bruke den til et annet formål etter den første femårsperioden, kan videre bruk av Silo B til overlagringsformål vurderes. Videre bruk forutsetter enighet om betingelsene for dette.
9. Dersom FKA bestemmer seg for å bruke Silo B til et annet formål enn overlagring (herunder kommersiell drift) ved avslutningen av den første femårsperioden, skal FKA betale tilbake verdien av eventuell gjenstående/ikke avskrevet merverdi av mottatte tilskudd under dette vedtaket. Dette skal skje med virkning fra tidspunktet for opphør av bruken av Silo B til markedsreguleringsformål.

Foreløpig

Saksnr.: 041/26	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 18.05.2026	Tittel: Delegerte saker - Rapportering til Omsetningsrådet i møte 18. mai 2026	Saksnr.: 26/30147 - 3

Beskrivelse

Som et ledd i å effektivisere arbeidet delegerte Omsetningsrådet i sak 49/10 vedtaksmyndighet i noen saker av ikke-prinsipiell karakter til Statens landbruksforvaltning, slik det er gitt adgang til etter de endringer i omsetningsloven som trådte i kraft 1. januar 2010. Fullmakten ble videreført til Landbruksdirektoratet fra 1. juli 2014, jf. vedtak i sak 51/14. Omsetningsrådet vedtok 22. juni 2020 Reglement for delegering av myndighet fra Omsetningsrådet til Landbruksdirektoratet som sekretariat for rådet.

Hjemmel

Reglement for delegering av myndighet fra Omsetningsrådet til Landbruksdirektoratet som sekretariat for rådet av 22. juni 2020, med hjemmel i lov 10. juli 1936 nr. 06 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror § 3 siste ledd

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

Omsetningsrådet tar oversikten over delegerte saker avgjort av Landbruksdirektoratet til orientering.

Delegerte saker - Rapportering til Omsetningsrådet i møte 18. mai 2026

Oversikt over delegerte saker til møtet 18. mai 2026.

Sak	Arkivnr.	Tittel
38/26	23/63418-16	Avsetningstiltak kornåret 2024/25 og 2. halvår 2025
		Vedtak Landbruksdirektoratet godkjenner oppgaven fra Felleskjøpet Agri over kostnader til avsetningstiltak på korn knyttet til avlingsåret 2024, utgiftsført i 2025 på 4 686 000 kroner som belastes fondet for korn. Renteberegning viser 6 538,57 kroner i fondets favør.

Foreløpig

Saksnr.: 42/26	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 18.05.2026	Tittel: Alle - Omsetningsrådet - Årsmelding og regnskap for 2025	Saksnr.: 26/31568 - 1

Beskrivelse

Omsetningsrådet forvalter midler fra omsetningsavgiften, overproduksjonsavgift på melk, standardisert erstatning og kollektivt finansiert omsetningsavgift fra jordbruksavtalen. Det er i 2025 bokført 822,1 mill. kroner i inntekt til fondene, hvorav 25,2 mill. kroner er finansinntekter. De samlede utgiftene utgjorde 724,3 mill. kroner. Dette ga et overskudd på 97,8 mill. kroner og medførte at fondskapitalen ble økt fra 580,3 mill. kroner til 678,1 mill. kroner.

Årsrapporteringen for kvoteordningen har fra 2016 vært en del av Omsetningsrådets årsmelding. I 2025 ble det kjøpt opp melkekvoter for ku og geit for til sammen 11,1 mill. kroner. I jordbruksoppgjøret 2025 ble det avtalt at inntil 4. mill. liter av kumelkkvote solgt til staten skal selges ut igjen som rekrutteringskvote i Troms og Finnmark i 2026. Det har derfor ikke vært salg av kumelkkvote fra staten i 2025. Geitemelkkvoter solgt til staten ble heller ikke videresolgt. Netto kostnader for kvoteordningen belastes fondet for melk.

Omsetningsrådet skal behandle årsregnskapet og årsmelding før revisor avlegger beretning. Revisors beretning stiles til Landbruks- og matdepartementet. Regnskapet er revidert.

Hjemmel

Forutsetninger

Vedlegg

Omsetningsrådets årsmelding 2025

Forslag til vedtak

1. Årsmelding og regnskap for 2025 godkjennes.
2. Landbruksdirektoratet får fullmakt til å foreta tekniske og redaksjonelle endringer.

Saksnr.: 043/26	Sektor: Grønt	Styre/råd: OR
Behandling: 18.05.2026	Tittel: Grønt – Gjennomgang av retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning	Saksnr.: 26/33090 - 1

Beskrivelse

I jordbruksoppgjøret 2025 ble det satt av 2,5 mill. kroner til reguleringslagring av epler. Det følger av Jordbruksavtalen 2025–2026 at bevilgningen skal benyttes til å øke satsene for reguleringslagring. Det er derfor behov for å fastsette nye tilskuddssatser i Retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning, punkt 3-2-4.

Landbruksdirektoratet mener at det i tillegg er behov for å forbedre kvaliteten på retningslinjene når det gjelder form, struktur, og språk. Direktoratet vil blant annet vurdere om innholdet i dagens retningslinjer er av en slik karakter at det bør reguleres i forskrifts form. Ved fastsettelse av en eller flere nye forskrifter vil direktoratet utarbeide et høringsnotat og sende forslag til nye forskrifter på høring til relevante aktører.

Landbruksdirektoratet vil legge frem forslag til nye satser, og forslag til andre endringer i regelverket i møtet i Omsetningsrådet 9. november 2026.

Hjemmel

Retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning, fastsatt av Omsetningsrådet 23.06.2009 med hjemmel i lov 1936-07-10 nr. 06 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror, § 11

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

Omsetningsrådet tar saken til orientering.

Grønt – Gjennomgang av retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning

I sak 070/25 i møtet 18. september 2026 vedtok Omsetningsrådet flere mindre endringer i retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning. I saken varslet Landbruksdirektoratet rådet om at det er behov for en større gjennomgang av retningslinjene.

Direktoratet orienterer med dette rådet om hvilke problemstillinger vi vil ta stilling til i forbindelse med gjennomgangen, samt plan for arbeidet.

Problemstillinger i dagens retningslinjer

Landbruksdirektoratet reiser spørsmål ved om nåværende retningslinjer har korrekt hjemling. Direktoratet er også av den oppfatning at dagens retningslinjer bør endres til forskrifter. Vi ser også et behov for å klargjøre bestemmelser om klagerett. I løpet av arbeidet kan det også dukke opp andre problemstillinger som vi bør ta stilling til.

Som en del av arbeidet vil direktoratet gjennomgå formuleringene i regelverket for å gjøre språket tydeligere.

Endre satser for reguleringslagring av epler

I jordbruksoppgjøret 2025 ble det satt av 2,5 mill. kroner til reguleringslagring av epler, og det følger av Jordbruksavtalen 2025–2026 at bevilgningen skal benyttes til å øke satsene for reguleringslagring. Det er derfor behov for å fastsette nye tilskuddssatser i Retningslinjer for markedsregulering av epler, matpoteter og honning, punkt 3-2-4. Nye satser må fastsettes før første registrering av epler på lager 16. november 2026.

Videre prosess

Landbruksdirektoratet vil starte gjennomgangen av retningslinjene i juni. Ved en endring fra retningslinjer til forskrifter vil direktoratet utarbeide et høringsnotat og sende forskriftene ut på høring til aktuelle aktører.

Direktoratet vil legge frem forslag til nye satser, samt forslag til andre endringer i regelverket, i møtet i Omsetningsrådet 9. november 2026.

Saksnr.: 44/26	Sektor: Korn	Styre/råd: OR
Behandling: 18.05.2026	Tittel: Korn - Etablering av overlagringskapasitet - Stavanger Havnesilo	Saksnr.: 26/27153 - 2

Beskrivelse

Felleskjøpet Agri SA (FKA) søker Omsetningsrådet om tilskudd for å oppgradere en del av Stavanger Havnesilo (Silo B) for å øke kapasiteten til overlagring av korn.

Jordbruksavtalen gir ikke anledning til å gi investeringstilskudd til reguleringsanlegg, og markedsreguleringsforskriften krever konkurransenøytralitet.

Landbruksdirektoratet foreslår å bruke en tilnærming inspirert av melkesektoren, der markedsregulator kompenseres årlig for å stille reguleringskapasitet til rådighet. Betalingen skal kun dekke faktiske kostnader (oppgradering og vedlikehold m.m.), uten fortjeneste.

Tiltaket FKA søker om, har en estimert kostnadsramme på 40,8 millioner kroner. Direktoratet anbefaler utbetalinger over fem år. Silo B står i dag ubrukt, har ingen kommersiell alternativverdi, og skal trolig rives etter noen år. Siloen skal gjøres tilgjengelig for alle kornhandlere til overlagring, og hele ordningen må gjennomføres konkurransenøytralt, uten konkurransemessige fordeler eller ulemper for FKA.

Hjemmel

Lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror (omsetningsloven) § 11 første ledd (hjemmel til å bevilge omsetningsmidler).

Retningslinjer for markedsregulering av korn fastsatt av Omsetningsrådet 23. juni 2009, punkt 1-1 a) om overlagring.

Forskrift 01. juli 2003 nr. 919 om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (rammeforskriften) § 1 formål konkurranse og konkurransenøytralitet.

Jordbruksavtalen 2025–2026, punkt 5.

Forutsetninger

Vedlegg

Søknad fra Felleskjøpet Agri SA av 23. april 2026

Forslag til vedtak

1. Omsetningsrådet finansierer tiltaket etablering av overlageringskapasitet på Stavanger Havnesilo, Silo B, stilt til rådighet av Felleskjøpet Agri SA (FKA), med en estimert kostnad på 40,8 mill. kroner i perioden 2026 – 2031 (fem år) fra fondet for omsetningsavgiften for korn.
2. Konkurransenøytralitet og kostnadseffektiv bruk av midlene er grunnleggende forutsetninger for bruk og finansiering av Silo B som reguleringstiltak. Konkret innebærer dette bl.a.:
 - a. FKA skal ikke ha noen form for konkurransemessige fordeler som følge av oppstart og bruk av Silo B.
 - b. FKA skal ikke ha noen form for konkurransemessige ulemper som følge av oppstart og bruk av Silo B, herunder risikoer og/eller kostnader, uten at dette kompenseres gjennom tilskudd fra Omsetningsrådet. Dette gjelder både knyttet til generelle pris-/kostnadsøkninger og driftsrelaterte forhold, men også knyttet til ekstraordinære hendelser som naturkatastrofer, krig eller ulykker.
 - c. FKA har ansvaret for effektivt å gjennomføre tiltaket slik at kostnadene blir lavest mulige.
3. Omsetningsrådet bevilger fra fondet for omsetningsavgiften for korn inntil 10,5 mill. kroner i 2026 til dekning av oppstartskostnader i form av rengjøring, vedlikehold av fasade og tak, og elektriske oppstartsarbeider på Silo B.
4. Reelle kostnader kan avvike fra estimatet i punkt 1. Kostnadene knyttet til oppstart og bruk av Silo B dekkes, i tråd med prinsippet om konkurranseøytralitet og effektiv bruk av midlene, etter søknad fra FKA.
5. Årlig kostnad til drift av silo B ansees som en del av reguleringstiltaket overlagring. Landbruksdirektoratet delegeres myndighet til å fatte vedtak om godkjenning av regnskap for disse kostnadene.
6. Bruk av Silo B til overlagring er ment som en overgangsordning som i første omgang er estimert til fem års varighet. Denne perioden vil kunne bli kortere dersom Omsetningsrådet ser at behovet for overlageringskapasitet endrer seg, Omsetningsrådet ikke anser bruken av Silo B som hensiktsmessig, eller Silo B og/eller Stavanger Havnesilo ikke lar seg bruke som følge av vesentlige endringer, ekstraordinære hendelser o.l. I slikt tilfelle skal FKAs eventuelle utestående lånefinansiering og udekkede kostnader knyttet til oppstart og bruk av Silo B dekkes gjennom tilskudd fra Omsetningsrådet etter søknad fra FKA.
7. Kapasiteten på Silo B på Stavanger Havnesilo kan bare nyttes til overlagring i overlageringsperioden (fra 1. april til 15. oktober). I år med stor tilgang på korn vil rammene og fordelingsnøkkel til eventuell bruk av Silo B utenom overlageringsperioden måtte forelegges Omsetningsrådet for godkjenning.
8. Dersom FKA ikke ønsker å rive Silo B, og heller ikke ønsker å bruke den til et annet formål etter den første femårsperioden, kan videre bruk av Silo B til overlageringsformål vurderes. Videre bruk forutsetter enighet om betingelsene for dette.
9. Dersom FKA bestemmer seg for å bruke Silo B til et annet formål enn overlagring (herunder kommersiell drift) ved avslutningen av den første femårsperioden, skal FKA betale tilbake verdien av eventuell gjenstående/ikke avskrevet merverdi av mottatte tilskudd under dette vedtaket. Dette skal skje med virkning fra tidspunktet for opphør av bruken av Silo B til markedsreguleringsformål.

Korn - Etablering av overlagringskapasitet - Stavanger Havnesilo

Innledning

Felleskjøpet Agri SA som markedsregulator (heretter FKA) har sendt søknad til Omsetningsrådet om tilskudd til å gjøre oppgradering av en separat del av Stavanger Havnesilo (Silo B) for å øke overlagringskapasiteten i markedsreguleringen, samt drifte denne kapasiteten i en femårsperiode.

Søknaden gjengis i det følgende i sin helhet:

«Omsetningsrådet
v/Landbruksdirektoratet

Oslo, 23. april 2026

Att:

Søknad om bruk av omsetningsmidler til tilskudd for bruk av Silo B på Stavanger Havnesilo, til bruk for overlagring av korn

Bakgrunn

Ifølge prognosen av mars 2026 ventes en tilgang på norsk korn, erter og oljefrø på 1 260 100 tonn. En god kornavling i sesongen 2025/26, sammen med en ubalanse mellom tilgang og etterspørsel av sorter er krevende. Kornsesongen 2025/26 ser ut til å bli 7 % over femårssnittet og 5 % over sesongen 2024/25, det vil si ikke i så stort omfang som først prognosert i august og september. Det som imidlertid har vært annerledes denne sesongen er spesielt en byggproduksjon som avviker fra markedsbehovet.

Høsten 2025 opplevde kornkjøperne et stort trykk på leveranser fra kornprodusenter. Flere anlegg stengte og tok i mindre grad imot bygg. Det har vært en bekymring for akkumulering av overskudd, som skal beslaglegge lagerkapasitet inn mot neste sesong. Av den grunn er det derfor et ønske om å kvitte seg med en utfordrende varemiks både av forretningsmessige hensyn og for å kunne ta vare på egne eiere/leverandører.

Det er en uro i kornbransjen rundt fremtidige sesonger med tanke på akkumulering, spesielt av bygg.

Som konkludert med i rapporten «Gjennomgang av korn- og kraftfôrpolitikken» fra 2025 er det stort behov for oppgradering av i kornsektoren. Dette forsterkes ytterligere av politiske mål om 90 % norskandel i matmelet, 70 % norskandel i kraftfôret, 50 % selvforsyningsgrad og 10 % økologisk. Samtidig blir 82 500 tonn lagerkapasitet bundet opp i matkornberedskap mot 2029. Dette er lagerkapasitet som delvis har vært tilgjengelig i bransjen til håndtering av sesongvariasjoner og til bruk for overlagring. Dette utfordrer lagerkapasiteten i kornbransjen, og videre kapasiteten for overlagring.

Ved en overlagring av korn mellom sesonger, og manglende lagerplass, vil det kunne oppstå en situasjon hvor kornhandlerne får både logistikkutfordringer og kapasitetsutfordringer som vil begrense mulighet til å ta imot korn fra produsent i innhøstingsperioden. Det vil også, i ytterste konsekvens, gi utfordringer med å ta imot i løpet av sesongen. Konsekvensen kan være at primærprodusentene opplever redusert mulighet for levering av korn i sesong. Dette vil være krevende og medføre uforutsigbarhet og mulige økonomiske tap for kornbonden.

Å kunne overlagre korn mellom sesonger er tiltaket som brukes i reguleringen av markedet, sammen med nedskrivning av matkorn, og er avgjørende for kunne ta ut målprisen satt i jordbruksoppgjøret.

Mangel på overlagringskapasitet – flere endringer spiller inn

Ser man på kornmarkedet har det skjedd endringer, både på kort og lengre sikt, som har påvirket og påvirker dynamikken i kornmarkedet.

De fleste av kornmottakene i Norge er bygd på 70- og 80- tallet, og ble i hovedsak finansiert av Statens kornforretning. Mye av korninfrastrukturen kan karakteriseres som nedslitt og det har over tid vært en nedgang i samlet kapasiteten. De siste årene har det vært lagt ned flere produksjonsanlegg, som Florø og Bergneset. I rapporten fra Landbruksdirektoratet beskrives det at det var lite ledig plass til svingninger, og at den lagerplassen som var tilgjengelig var i Florø og Stavanger Havnesilo. Flere av disse kapasitetene har vært viktige for lagring av reguleringsvare.

Per nå er det slik at i et gjennomsnittså bruker Felleskjøpet Agri (FKA) stort sett all tilgjengelig lagerplass for å håndtere tilfanget av korn. 2024 var tilnærmet et normalår med tanke på kornvolum, og da hadde FKA i praksis omtrent 10 000 tonn ledig funksjonell lagerplass for lagring av korn. FKA opplever at også andre kornhandlere har utfordringer knyttet til mottaks- og lagerkapasitet, og at det i gode sesonger kan være et stort behov for å få korn ut av mottakssteder i sesong. Også rapporten fra 2025 (Gjennomgang av korn- og kraftfôrpolitikken) peker på lagerkapasitet, samt tørkekapasitet, som de mest begrensede faktorene.

Samtidig blir 82 500 tonn lagerkapasitet bundet opp i matkornberedskap mot 2029. Dette er lagerkapasitet som i stor grad har vært tilgjengelig i bransjen til håndterings av sesongvariasjoner og til bruk for overlagring. Dette utfordrer lagerkapasiteten i kornbransjen, og videre kapasiteten for overlagring.

De politiske målene og en sterk stimulering av norsk kornproduksjon er også ventet å føre til en høyere tilgang av norsk korn. Det er ventet å oftere være i en overskuddssituasjon, både av matkorn, men også av fôrkorn som følge av stimuli. Norsk kornproduksjon har tradisjonelt vært i en underskuddssituasjon.

Kornprisen har økt betydelig de siste 4-5 årene. Kornprisen med tilhørende kapitalkostnad gjør også at aktørene i større grad vil begrense sitt mottak til det de trenger, og da heller ikke ha lagerplass tilgjengelig som de strengt tatt ikke trenger.

Kostnadmessig for verdikjeden er det fornuftig at kornet flyttes færrest mulig ganger og at kornet holdes innenfor varestrømmen og ikke skal flyttes til et eksternt lager utenfor strømmen. Silo B er helt utenfor kornstrømmen, men per nå ansees det som en rask og kostnadseffektiv løsning for å sikre overlageringsmuligheter på kort sikt.

Det er avgjørende for industrien å ha mulighet til og sikkerhet for, å få korn ut av kornstrømmen før neste sesong, slik at det ikke begrenser mottak fra kornprodusenter påfølgende år.

Behov for å sikre overlageringskapasitet

Som markedsregulator har FKA mottaksplikt. Som markedsregulator er FKA også ventet å finne løsninger for lagring av det kornet det ikke finnes anvendelse for i inneværende sesong. Samtidig har kornbransjen samlet, siden markedsordningen for korn ble i 2001, deltatt i reguleringen av korn. FKA mener det er den beste løsningen for å gjennomføre reguleringen i kornmarkedet, og at det har ført til bedre rasjonalitet og vært et gode for norske kornprodusenter.

FKA mener det kreves aktive tiltak for å sikre ny overlageringskapasitet i kommende år, det vil si på kort sikt. Samtidig er det videre viktig å sikre tilstrekkelig mottaks- og lagringskapasitet på lengre sikt.

Tilskudd til bruk av «Nysiloen» (Silo B) på Stavanger Havnesilo for overlagering

FKA eier Stavanger Havnesilo, der kun Silo A er i bruk i dag. Silo B på Stavanger Havnesilo vært ute av drift siden 2022.

Det bes i denne søknaden om å benytte omsetningsmidler for tilskudd til Silo B på Stavanger Havnesilo, til bruk for overlagering av korn ved behov.

Per nå er ikke Silo B i drift og FKA har ikke behov for plassen til sin forretningsmessige drift. På de premisser som fremkommer av denne søknader og mot tilskudd kan FKA derfor stille Silo B til disposisjon i en overgangsperiode estimert til 5 år, med mulighet for forlengelse dersom forholdene tillater dette, til bruk for overlagering av korn. Siloen kan da benyttes av alle aktører ved behov for overlagering. Dette er en løsning som sees på som rasjonell på kort sikt og er en forsikring for kornprodusentene for overlageringskapasitet.

Fordelen med å bruke Silo B fremfor flere planlagte eller bulkskip, er at det gir mulighet for på best måte å ta vare på kvalitet og hygiene på kornet. Ved forsvarlig lagring vil volumene også være mulige å forsikre. Videre vil driftskostnadene kunne holdes lavere enn andre alternativer, da anlegget og driftsopplegget er tilpasset store volumer og kapasiteter.

Silo B er et eget anlegg, som en del av Stavanger Havnesilo. Siloen stod ferdig bygd i 1978 og den ble bygd for beredskapslagring av korn. Den reelle kapasiteten til reguleringslager er ca. 40 000 tonn (Bygg – hektolitervekt 64). Cellene har en lagringskapasitet opp 400 – 4000 tonn, fordelt på 60 celler.

Silo B er et eget anlegg og det er fysisk adskilt fra annet kommersielt lager, noe som gjør det velegnet til å fungere for overlagering.

Det gjøres oppmerksom på at Silo A og Silo B benytter samme kaianlegg for lossing og lasting, og delvis samme transportsystem for korn over til den enkelte silo. Feil på dette anlegget kan berøre driften for begge siloer.

Kostnad og finansiering

Silo B har ikke vært i drift siden 2022. Det estimeres at siloen igjen kan tas i bruk fra 1.1.2027. Det legges opp til en tilskuddsperiode på estimert 5 år, med mulighet for forlengelse dersom ikke salg av Stavanger Havnesilo skal realiseres etter den perioden eller av andre årsaker ikke lenger skal være i drift. FKA har selv ikke behov for siloen i egen kommersiell drift.

For å kunne ta Silo B i bruk er det estimert at følgende oppstartskostnader vil påløpe:

Beskrivelse: Silo B (reguleringslager)	
Kostnadspost	Kostnad
Rengjøring/ rensing av biceller, 6 celler a 1 MNOK	6 000 000
Vedlikehold av fasade	2 000 000
Elektrisk oppstartsarbeid	500 000
Vedlikehold av tak	2 000 000
Rehabilitering transportutstyr	700 000
Kjølemaskin	2 500 000
Vifter til kjølemaskin	500 000
Siloheis, sikker adkomst til silo	8 000 000
Bytte av elevatorreimer 2 stk.	500 000
Total kostnader	22 700 000
Uforutsett (10%)	2 300 000
Total sum	25 000 000

FKA vurderer disse oppstartskostnadene i all hovedsak som irreversible. Dette gjelder spesielt for til elektrisk oppstartsarbeid (500 000 NOK), rengjøring av biceller (6 000 000 NOK), vedlikehold av fasade (2 000 000 NOK) og vedlikehold av tak (2 000 000 NOK). Dette utgjør til sammen 10 500 000 NOK, og det bes om at dette utbetales i 2026.

Det vil tas opp lån på estimert 14 500 000 NOK for de resterende kostnadspostene. Under er beregning av kostnader for resterende lån. Rentekostnad: Nibor 3mnd + påslag (pt. 4,18 % + 2 %):

Landbruksdirektoratet

Inndata:	
Tilskudd ved oppstart	10 500 000
Lånebeløp	14 500 000
Løpetid i antall år	5
Nominell rente pr år	6,18 %
Terminer pr år	1
Etableringsgebyr	50 000
Termingebyr	1 000
Totalvolum i tonn	40 000
Gj.snitt årsvolum totalt	1 235 094

I tillegg vil det påløpe årlige driftskostnader for å drifte siloen. Årlige driftskostnader skal dekke energi, renhold, kontroller, ettersyn etc. Under er en oversikt over estimerte årlige driftskostnader for Silo B. Beregningene tar utgangspunkt i både den tiden silo B var i drift og sett opp mot drift av resten av anlegget de senere årene.

Kostnadspost	Estimert årlig driftskostnad
Energi – eks. lys, frostsikring	400 000
Renhold av siloer (støvhåndtering etc)	100 000
Driftsmateriell	50 000
Rep/vedlikehold av bygninger	200 000
Rep/vedlikehold infrastruktur og utstyr	1 000 000
Industrivern (Inkl. brannvarsling)	20 000
Ettersyn og kontroller	300 000
Eksterne kontroller	100 000
Andel vedlikehold/slitasje lasting og lossing	350 000
Annet (Inkl. forsikringspoliser)	80 000

Det gjøres særlig oppmerksom på at egenandeler under FKAs gjeldende forsikringer er relativt høye, pt. rundt 2 000 000 kroner for dekning under relevant forsikring.

Den totale kostnaden på tilskuddet er estimert til 6 060 121 kroner per år i 2027-31 og 10 500 000 kroner i 2026. Totalsummen for tilskuddet er estimert til 40 800 605 kroner i perioden 2026 – 2031.

En totalsum på estimert 40 800 605 kroner og en lagerplass på 40 000 tonn (bygg) gir en kostnad på 204 kroner/tonn/år, som utgjør 17 kroner/tonn/måned.

Oppsummert utgjør tilskuddet, med en 5-årig snittavling på 1 235 094 millioner tonn:

Kornsesong	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Forskuddsbetaling driftskostnader	10 500 000					
Årlig tilskudd		6 060 121	6 060 121	6 060 121	6 060 121	6 060 121
Totalt tilskudd per sesong	10 500 000	6 060 121	6 060 121	6 060 121	6 060 121	6 060 121
Årlig effekt på omsetningsavgift [øre/kg]	0,9	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

Oppsummering av fordeling av kostnader:

Termin	Avdrag	Renter	Termingebyr	Terminbeløp	Restlån	Årlig driftskostnader	Årlig tilskudd driftskostnad og lån
0			50 000	14 450 000	14 500 000		
1	2 563 021	896 100	1 000	3 460 121	11 936 979	2 600 000	6 060 121
2	2 721 415	737 705	1 000	3 460 121	9 215 564	2 600 000	6 060 121
3	2 889 599	569 522	1 000	3 460 121	6 325 965	2 600 000	6 060 121
4	3 068 176	390 945	1 000	3 460 121	3 257 789	2 600 000	6 060 121
5	3 257 789	201 331	1 000	3 460 121	-	2 600 000	6 060 121

Et grunnleggende premiss for en slik løsning, dvs. der Silo B mot tilskudd igjen settes i drift for å sikre overlageringskapasitet, er konkurransenøytralitet. Dette innebærer at FKA ikke skal ha noen fordeler ved løsningen, men heller ikke bære noen kostnader eller andre risikoer knyttet til bruk og drift av Silo B.

Tilskudd til overlagering

Ved overskudd av korn kan markedsregulator gi tilskudd til overlagering av korn til ny sesong. Overlagering blir gjennomført etter tilbudskonkurranse blant aktører som mottar prisnedskrivningstilskudd på korn. Markedsregulator fastsetter øvre kostnadsgrænse for tilbud som kan bli godkjent. Følgende element inngår i kalkylen: Svinn, sortering, lagerleie, vedlikehold, kapitalbinding, administrative utgifter, lasting, lossing og transport. Ved anlegg uten tilknytning til produksjon av kraftfôr eller matmel kan i tillegg inngå ekstra kostnader med lasting, transport, svinn og lossekontroll.

Ved overlagering i Silo B vil overlageringskalkylen justeres for lagerleie og vedlikehold.

Leie av lagringskapasitet i andre sektorer

Norsk egg- og kjøtttråvare (NOEK) har det operative ansvaret for markedsreguleringen i Nortura. NOEK kan leie frysekapasitet, ved behov for overlagering, og få dette dekt over omsetningsavgiften. Det er flere tilbydere av fryseler i markedet per i dag.

Leie av fryseler for kjøttsektoren er ikke direkte sammenlignbart med kornsektoren. Det er ingen tilbydere som leier ut silokapasitet i Norge per i dag. Å kun leie silokapasitet kun i år ved behov er dermed ikke en mulighet for korn. For å kunne benytte Silo B er det behov for lengre avtale, for å sikre godtgjørelse over en noe lengre periode.

Retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter beskriver kompensasjon for reguleringskapasitet hos markedsregulator. Markedsregulator kan ytes en godtgjørelse for kostnader ved å ha nødvendig kapasitet til å oppfylle reguleringsansvaret som følger av forsynings- og mottakplikten. Godtgjørelsen skal tilsvare summen av kapitalkostnader, avskrivninger og vedlikehold i henhold til punkt 5-2 og punkt 5-3 i retningslinjene, fratrukket relevante kostnader som er dekket i løpende bevilgninger for ordinære reguleringstiltak.

Retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter kan sees i likhet med behovet for tilskudd til reguleringskapasitet på korn.

Fordeling og tilgang til overlagringskapasitet

Å sikre kapasitet til reguleringslagring er avgjørende. Ved å leie Silo B vil det være mulig for alle aktører i kornbransjen å få tilgang til overlagringskapasitet ved behov. Fordelingen kan gjøres etter ulike prinsipper eller mekanismer:

- markedsandeler
- prosentvis fordeling av innmeldt kvantum
- andre fordelingsnøkler

Innen 1. april kan kornbransjen melde inn over- eller underskudd for sesongen. Klarering av markedet i mai vil også kunne avgjøre bruken av behovet for å bruke et leid lager. Videre vil prognoser for tilgang og forbruk kunne brukes til å vurdere behovet for overlagring og dermed bruk av Silo B. Prognoser for tilgang og forbruk kommer i august, september, november, mars og mai. I år med stor tilgang til korn vil et overskudd kunne prognoseres relativt tidlig i sesongen, sammenlignet med innmelding 1. april, eksempelvis i 2022/23-sesongen. I sesonger hvor dette er tilfelle er det nødvendig å legge noen rammer rundt bruken av Silo B. Det kan være hensiktsmessig at, ved et prognosert overskudd, så må det sendes en søknad til Omsetningsrådet. Rammene for bruk og fordelingsnøkkel vil da måtte vedtas der. Det vil sikre konkurransenøytralitet ved bruk.

Korn som legges inn på Silo B bør regnes som overlagringskorn, med samme regelverk som ordinært korn som overlagres, det vil si at det ikke kan benyttes før 15. oktober.

I tillegg vil den kunne brukes ved kvanta innmeldt til markedsregulator på dobbel mottakspått. Det er nødvendig å finne et alternativ som ivaretar kornprodusentene, samtidig som innmeldinger på dobbel mottakspått kan gjennomføres på en håndterlig og akseptabel måte for markedsregulator og kornkjøperne.

Reguleringsstilskudd for å sikre overlagringskapasitet er nødvendig for at FKA skal kunne oppfylle sin rolle som markedsregulator og i tråd med formålet for markedsreguleringen.

Andre vurderte alternativer til overlagring

Med en kornverdi på vel 3 kr/kg, eller mer for matkorn, og store volumer er det viktig at korn lagres hensiktsmessig både med hensyn på kvalitet og hygiene.

Erfaringsmessig krever langtidslagring av korn at det må være mulig å lufte/rullere kornet i lagerperioden, samtidig som kornet må være tørket til under 14% vann og nedkjølt til under 10 grader celsius (anbefalinger for kornlagring for redusert celleånding). Denne kunnskapen, sammenholdt med negative hendelser i Danmark høsten 2025 med planlager, viser at lagring av korn i siloer er den beste løsningen for å minimere verditap på kornet i lagringsperioden.

Det er gjennomgått ulike alternativer for lagring, både leie av planlager, leie av store lasteskip og egne kornanlegg. Det er også gjort noen sonderinger av bulklagring på skip.

Per i dag er det ikke overskudd i skipsflåten. Det betyr at skip må chartres over tid, og kaiplass må avklares. Døgnpris på et skip i størrelsen 20.000 tonn vil ligge i området 200 000 kroner, men kan trolig reduseres noe ved langtidsleie. En slik lagerløsning vil da for 12 mnd.

lagring beløpe seg til i området 65-75 millioner kroner. Lagring på skipsflåte kan være et alternativ for lagring for en kortere periode, men mindre egnet for lagring over en lengre periode (overlagring). Tidligere innhenting av priser gav et estimat på 60 000,- per dag for et skip som kan lagre ca. 4 500 tonn.

Bruk av innleide planlager har tidligere vært fremmet i diskusjonen om langtidslagring av korn. Vår erfaring er at håndtering av korn i et planlager alene koster over 1kr/kg, i tillegg kommer lagerleie og andre tilpasninger og eventuelle utbedringer. Lagerbygg som skal fungere for kornlagring må ha stor takhøyde, få eller ingen søyler og gode lasteforhold. Bygget må være tett, både for vanninntrengning og skadedyr. Videre er korn av en beskaffenhet slik at støv er en utfordring. Eventuelle eksisterende ventilasjonssystemer vil få en stor belastning og må gjennom en total rengjøring eller utskiftning når lagringen er over. Ved planlagring vil det være fra krevende til umulig å få til rulling av kornet noe som gjør det vanskelig å ha kontroll på kvaliteten. Også ved slik lagring er det helt essensielt at kornet har en vannprosent og temperatur som muliggjør lagring over tid.

Langsiktige behov for mottaks- og overlagringskapasitet

Leie av Silo B ved SHS vil måtte karakteriseres som et forslag til forbedret overlagringskapasitet på kort sikt, og vil være en midlertidig løsning.

Det er et mål om 50 % selvforsyning, 70 % norskandel i kraftfôret og 90 % norskandel i matmelet. Både 70 % og 90 % er direkte knyttet til korn, men også for å nå 50 % selvforsyning er kornproduksjonen avgjørende. Økte norskandeler gir økt behov for norsk korn, og det vil nødvendigvis ligge tettere opp mot markedsbalanse, og få et økt behov for reguleringstiltak i sesong.

Som påpekt er det manglende kapasitet i kornbransjen for både mottak- og lagerkapasitet. Det bør settes i gang et arbeid for å gjennomgå mulige løsninger for å sikre mottaks- og reguleringskapasitet for kornsektoren på lengre sikt. Det er behov for deltagelse fra kornbransjen og faglag i et slikt arbeid.

For å sikre en velfungerende markedsregulering framover, og spesielt i lys av høye politiske målsetninger for norsk kornproduksjon, må økonomiske insentiver til lagerkapasitet til reguleringsvare sikres.

Det legges til grunn at omsetningsavgiften dekker kostnader til regulering. Det må også legges til grunn at markedsreguleringen skal gjennomføres på en kostnadseffektiv måte og påføre kornprodusentene en lavest mulig kostnad. I og med at det ikke er aktører i markedet som leier ut lagerkapasiteter egnet for korn, vil det være viktig (for kostnadseffektive og rasjonelle løsninger) å legge til rette for at flere/alle aktører i kornmarkedet ser seg tjent med å bidra i fornyelsen av kapasiteter til overlagring av korn mellom sesonger.

Oppsummering premisser

Konkurransenøytralitet som styrende premiss

FKA har ikke selv behov for kapasiteten i Silo B i egen kommersiell drift. Grunnet det store behovet for overlagringskapasitet for korn og i tråd med formålet med markedsreguleringen, stiller FKA derfor Silo B til rådighet som reguleringstiltak mot tilskudd.

Konkurransenøytralitet er en grunnleggende forutsetning for bruk og finansiering av Silo B som reguleringstiltak, dvs. at FKA ikke skal ha noen konkurransemessige fordeler eller ulemper som følge av dette. Det er en klar forutsetning for FKA at igangsetting og bruk av Silo B ikke innebærer noen form for økte risikoer og/eller kostnader for FKA, uten at dette kompenseres gjennom tilskudd fra Omsetningsrådet. Dette gjelder både knyttet til kostnadsøkninger og driftsrelaterte forhold, men også knyttet til ekstraordinære hendelser som naturkatastrofer, krig eller ulykker.

Det vises i denne sammenheng til søknadens redegjørelse for FKAs kostnader knyttet til igangsetting og videre bruk av Silo B som reguleringstiltak. Dette er kostnader som i sin helhet skal dekkes gjennom tilskuddsmidler. Søknaden er basert på FKAs estimat på oppstarts-, låne- og driftskostnader. Dersom kostnadene knyttet til oppstart og bruk av Silo B overskrider eller ligger under opprinnelig estimat skal dette gjøres opp etter regning ved hhv. økt tilskudd eller tilbakebetaling, i tråd med prinsippet om konkurransenøytralitet.

Variighet

Bruken av Silo B til overlagring er ment som en overgangsordning til mer permanente løsninger for overlagring er på plass. Videre er det på sikt nødvendig for FKA å flytte egen kapasitet på Stavanger Havnesilo til annet egnet område. Dette innebærer at Silo B kun kan stilles til rådighet så lenge FKA selv bruker Silo A på Stavanger Havnesilo. FKA har per i dag ingen umiddelbare planer om å flytte og/eller nedlegge driften på Stavanger Havnesilo, og estimerer at dette tidligst vil skje om rundt 5 år.

Uansett vil det være en forutsetning at bruken av Silo B anses som hensiktsmessig og forsvarlig, både generelt og utifra formålet med markedsreguleringen.

Dersom bruken av Silo B avsluttes før utløpet av estimerte 5 års periode, f.eks. fordi behovet for overlagringskapasitet endrer seg, Omsetningsrådet ikke anser bruken av Silo B og/eller Stavanger Havnesilo som forsvarlig, eller Silo B og/eller Stavanger Havnesilo ikke lar seg bruke som følge av ekstraordinære hendelser o.l., skal FKAs eventuelle udekkede kostnader utestående lånefinansiering knyttet til oppstart og bruk av Silo B dekkes gjennom tilskudd fra Omsetningsrådet.

Avsluttende bemerkninger

Med bakgrunn i behov for å kunne sikre lagring av reguleringskorn i årene fremover er det vurdert ulike alternativer for lagring. Det er potensielt store volum korn med en høy verdi.

Å få en godtgjørelse for bruk av Silo B ansees som den mest kostnadseffektive måten å sikre et midlertidig reguleringslager på, samt at lagring i siloer framfor annen lagring sikrer kvaliteten på reguleringsvaren.

Muligheten for å overlagre korn er mekanismen som kan brukes for å jevne ut tilgang mellom år og unngå overlagret korn lagres i kornstrømmen, hvor det vil kunne gi utfordringer med levering for kornprodusenter i påfølgende sesong.

Det presiseres at dette må ansees å være en midlertidig løsning, for å sikre nok kapasitet til overlagring av korn på kort sikt.

Med vennlig hilsen

Felleskjøpet Agri SA markedsregulering korn

Astrid Een Thuen»

Landbruksdirektoratets vurdering av søknaden

Saksbehandlingen

Landbruksdirektoratet mottok som sekretariat for Omsetningsrådet, 3. mars 2026 første søknad i denne saken fra Felleskjøpet Agri (FKA). Det har deretter vært en dialog mellom direktoratet og FKA med flere møter og i korrespondanse som har ledet frem til en fornyet søknad datert 23. april 2026 som nå foreligger til Omsetningsrådet. Dialogen har særlig dreiet seg om de rettslige og økonomiske prinsippene som skal ligge til grunn for vedtaket, lengden på perioden som lagringskapasiteten skal stilles til rådighet for markedsreguleringen, og formatet for betalingen. FKA har i denne forbindelse også fått anledning til å gi innspill til direktoratets forslag til vedtak, slik at dette skulle ivareta FKAs interesser på best mulig måte.

Søknaden

FKA søker Omsetningsrådet om bruk av omsetningsmidler for å finansiere klargjøring og drift av Silo B ved Stavanger Havneseilo for midlertidig å øke kapasiteten til overlagring av korn. Bakgrunnen for søknaden er et vedvarende overskudd i kornmarkedet, særlig knyttet til bygg, kombinert med betydelig mangel på tilgjengelig lager- og mottakskapasitet i bransjen. Denne situasjonen forsterkes av politiske mål om økte norskandeler i matmel og kraftfôr, høyere selvforsyningsgrad, samt lagerkapasitet er bundet opp i statlig beredskap fram mot 2029. Manglende overlagringskapasitet vurderes som en risiko både for markedsbalansen og for kornprodusentenes leveringsmuligheter og økonomi.

Økonomisk innebærer tiltaket at Silo B, som har vært ute av drift siden 2022, settes i stand og holdes operativ i en estimert periode på fem år. Oppstartskostnadene er beregnet til totalt 25 millioner kroner, hvorav 10,5 millioner kroner gjelder tiltak som anses irreversible («sunk costs»), blant annet rengjøring av celler, vedlikehold av tak og fasade og elektriske oppstartsarbeider. Det søkes om at de sistnevnte kostnadene dekkes fullt ut som tilskudd i 2026. Resterende kostnader på 14,5 millioner kroner foreslås lånefinansiert, med renter og

avdrag dekket gjennom årlige tilskudd fra omsetningsmidlene. I tillegg er de årlige driftskostnadene knyttet til energi, vedlikehold, kontroller, forsikring og øvrig drift anslått til rundt 2,6–3,0 millioner kroner per år.

Samlet innebærer dette et årlig tilskuddsbehov på om lag 6,06 millioner kroner i perioden 2027–2031, i tillegg til forskuddsutbetaling av oppstartskostnader i 2026. Totalt beløper søknaden seg til om lag 41,4 millioner kroner over perioden 2026–2031. Med en reguleringslagerkapasitet på cirka 40 000 tonn gir dette en beregnet kostnad på om lag 204 kroner per tonn per år. FKA skriver i søknaden at dette er en klart mer kostnadseffektiv løsning enn alternative lagringsformer som planlager eller langtidsleie av bulkskip, samtidig som lagring i silo gir bedre sikkerhet for kvalitet, hygiene og forsikring av kornverdiene.

Juridisk forankres tiltaket i FKAs rolle som markedsregulator for korn, med tilhørende mottakplikt og ansvar for å håndtere overskudd i markedet. Overlagring er et helt sentralt reguleringsvirkemiddel for å kunne utjevne sesongvariasjoner og sikre mottak av korn i innhøstingsperioden. Søknaden legger stor vekt på at ordningen må være i tråd med formålet med markedsreguleringen og finansieres gjennom omsetningsavgiften.

Et juridisk premiss som legges til grunn søknaden er kravet til konkurransenøytralitet. FKA understreker at selskapet ikke skal ha noen kommersiell fordel av å eie og stille Silo B til disposisjon, men heller ikke bære kostnader eller risiko knyttet til investering, drift eller ekstraordinære hendelser. Alle faktiske kostnader skal kompenseres av tilskudd. Videre skal Silo B være tilgjengelig for alle aktører i kornmarkedet etter objektive fordelingsmekanismer fastsatt av markedsregulator og eventuelt Omsetningsrådet, for å unngå konkurransevridning.

Ordningen er ment som midlertidig. Dersom bruken av Silo B opphører før utløpet av den estimerte femårsperioden, enten som følge av endret markedsbehov, regulatoriske vurderinger eller ekstraordinære hendelser, forutsettes det at eventuelle gjenværende låneforpliktelser og udekkede kostnader dekkes gjennom omsetningsmidler. Dette innebærer en klar risikoplassering hos markedsreguleringssystemet, og ikke hos FKA som eier av anlegget.

Samlet sett framstilles bruk av Silo B som et midlertidig, kostnadseffektivt og juridisk forsvarlig tiltak for å avhjelpe strukturelle kapasitetsproblemer i kornsektoren på kort sikt, i påvente av mer permanente løsninger for mottaks- og overlagringskapasitet.

Regelverket og forvaltningen av overlagring av korn

Søknaden gjelder etablering av kapasitet for overlagring av korn.

Overlagring skal skje i henhold til retningslinjer for markedsregulering av korn fastsatt av Omsetningsrådet 23. juni 2009. Ifølge retningslinjen punkt 1-1 a) skal slik overlagring skje etter anbudskonkurranse.

FKA har laget en egen retningslinje av 3. mai 2005, som bestemmer at det skal sendes ut tilbud til kornkjøpere om å delta i anbudskonkurransen i mars i det aktuelle år. Etter avtale er inngått, er kornet bundet fra tidligst 1. april til 15. oktober (laseperioden). Anbud gis for lagring av eget korn, enten på forbruksanlegg eller utenfor varestrømmen. Det er en etablert praksis med maksimale satser for overlagring på henholdsvis forbruksanlegg og utenfor varestrømmen.

Kornet skal lagres på celler/lager som ikke kan brukes til noe annet i bindingstiden. Det er når dette kornet legges inn på lagrene i april, som regel god plass. Denne situasjonen endrer seg ut over høsten når neste sesongs korn kommer inn. Den kritiske perioden når det gjelder lagringskapasitet er m.a.o. månedene på høsten. Mulighetene for å legge overlagret vare på Silo B i «låseperioden» frigir kapasitet på mottakene når ny sesong starter.

Jordbruksavtalens føringer og regelverket om konkurransenøytralitet

Søknaden reiser noen prinsipielle spørsmål om hvorvidt Omsetningsrådet har adgang til å bevilge midler til å etablere lagringskapasitet hos FKA uten at dette strider med jordbruksavtalen og regelverket om konkurransenøytralitet.

Det heter i Jordbruksavtalen 2025–2026 punkt 5:

«Det gis ikke anledning til å bevilge investeringstilskudd til reguleringsanlegg.»

Den samme regelen har stått i jordbruksavtalene siden tidlig 1990 tallet (se nedenfor).

Det heter i markedsreguleringsforskriften § 1.

«Tilskudd skal i samsvar med omsetningsloven utformes konkurransenøytralt, både overfor produsentene og omsetningsleddene.» (våre streker)

Det fremgår av jordbruksavtalen at Omsetningsrådet ikke kan bevilge investeringstilskudd til reguleringsanlegg. Det fremgår av markedsreguleringsforskriften at tilskudd skal utformes konkurransenøytralt. Disse to reglene henger sammen. Da partene i jordbruksavtalen bestemte regelen om at det ikke kan gis investeringstilskudd, på begynnelsen av 1990-tallet, var formålet å sørge for konkurransenøytralitet (se protokoll fra jordbruksforhandlingene i 1995, gjengitt i St prp nr 61 (1994-95) s. 90, se også I Innst S nr 200 (1994-95) s. 20).

Det fremgår av disse dokumentene at også regjering og Storting var opptatt av denne problemstillingen. Regelen er dermed godt forankret både hos partene i jordbruksavtalen og nasjonale offentlige myndigheter.

Nærmere om grunnlaget for vurderingen

Jordbruksavtalens regel om at det ikke kan gis investeringstilskudd til reguleringsanlegg er klar og entydig. Dersom Omsetningsrådet skal bevilge omsetningsmidler til å sette Silo B på Stavanger Havnesilo i stand for overlagring, må dette skje på en annen måte enn som midler til investeringer.

Tatt i betraktning de tungtveiende hensynene som ligger bak denne regelen, og markedsreguleringsforskriftens forutsetning om konkurransenøytralitet, må et vedtak om tilskudd for å sette Silo B på Stavanger Havnesilo i stand for overlagring, utformes konkurransenøytralt. Vedtaket må med andre ord utformes på en måte som ikke gir FKA som markedsregulator verken konkurransemessige fordeler eller ulemper som følger av vedtaket.

Dette betyr at dersom Omsetningsrådet vedtar å bevilge midler til FKA for å stille Silo B på Stavanger Havnesilo til disposisjon til bruk for overlagringen, må kompensasjonen klart begrenses til de ekstra kostnadene dette medfører for virksomheten.

I kornsektoren kan reguleringsaktiviteter i praksis gjennomføres av alle kornkjøpere. Konkurransenøytralitet tilsier at siloen må være tilgjengelig for alle.

Betaling for reguleringskapasitet, erfaring fra melkesektoren

Det er utfordrende for Omsetningsrådet å bevilge midler for å etablere denne kapasiteten uten at dette kommer på kant med regelen om at det ikke kan gis midler til investeringer, og at tilskuddet skal utformes konkurransenøytralt.

Landbruksdirektoratet ser at problemstillingen, med behov for en høy håndterings- og lagringskapasitet i en relativt kort periode, også forekommer i melkemarkedet.

Tine har en høy andel av melkemottaket fra primærprodusent i markedet for melk. Melketilgangen er mer eller mindre konstant gjennom året, med unntak av en «dupp» på sommeren. Samtidig er det et stort fall i etterspørsel etter melk og melkeprodukter i høytidene jul og påske. Dette medfører at det skjer en kraftig økning i behovet for lagrings- og reguleringskapasitet i disse dagene. Selv om denne situasjonen er kortvarig, må markedsregulator Tine ha lagrings- og reguleringskapasitet for å håndtere dette. Siden dette er en del av markedsreguleringsoppdraget, skal dette betales med omsetningsmidler. Denne betalingen inneholder elementer som omfatter dekning av kostnader til investeringer. Likevel er det blitt lagt til grunn at dette virkemiddelet verken kommer på kant med regel om at det ikke kan gis investeringstilskudd til reguleringsanlegg, eller forutsetningen om konkurransenøytralitet. Dette tilsier at dette er en utprøvd modell som kan ha overføringsverdi til kornsektoren.

Nærmere om beregningen av betaling for reguleringskapasitet i melkesektoren

Ordningen med betaling for reguleringskapasitet i melkesektoren er regulert i retningslinjer for markedsregulering av melk og melkeprodukter, fastsatt av Omsetningsrådet 18. februar 2021. Etter retningslinjen 5-1 kan markedsregulator årlig søke Omsetningsrådet om kompensasjon for kostnader ved nødvendig reguleringskapasitet. Kompensasjonen skal tilsvare summen av kapitalkostnader, avskrivninger og vedlikehold, som er nærmere beskrevet i punkt 5-2 og punkt 5-3.

Når det gjelder kapitalvolum tilhørende nødvendig reguleringskapasitet, er dette regulert i retningslinjen punkt 5-2. Denne størrelsen beregnes ut fra bokførte verdier av varige driftsmidler i Tine SAs konsernregnskap, korrigert for kapital knyttet til Tines råvarehåndtering. Når det gjelder avkastningskravet består dette av et egenkapitalavkastningskrav lik risikofri rente (3 års statsrente) uten risikopremie, og et fremmedkapitalavkastningskrav lik NIBOR 6 måneder effektiv rente + 1,3 prosentpoeng. Forholdet mellom egen- og fremmedkapital tilsvarer fordelingen i Tine SAs konsernregnskap mellom egenkapital og gjeld.

Når det gjelder kapitalkostnader og vedlikehold er dette regulert i retningslinjen punkt 5-3. Kapitalkostnader inklusive avskrivninger beregnes ved bruk av en annuitetsberegning med en avskrivningstid på 12 år, med grunnlag i nødvendig kapitalvolum knyttet til Tines reguleringsvirksomhet og avkastningskravet.

Ved beregning av vedlikehold, tilordnes reguleringskapasiteten en forholdsmessig andel av vedlikeholdskostnadene basert på fordelingen av varige driftsmidler tilknyttet til Tines reguleringskapasitet ved produksjon av faste produkter og varige driftsmidler for Tine SA totalt.

Betaling for FKAs overlagringskapasitet på Stavanger Havnesilo

Landbruksdirektoratet foreslår at Felleskjøpet skal få kompensasjon for å stille deres lagringskapasitet på Stavanger Havnesilo til disposisjon for markedsreguleringen av korn, basert på en tilnærming som kan ligne på betaling for reguleringskapasitet i melkesektoren, men justert for særtrekk ved varens (kornets) egenskaper og verdikjeden for korns egenart. Videre legges det til grunn at ordningen skal være tidsavgrenset til fem år.

Når det gjelder beregningen av betalingen er det grunn til å gjøre denne ut fra de helt konkrete og spesielle forholdene som foreligger når det gjelder akkurat denne lagringskapasiteten, og som er beskrevet i søknaden.

Det tas utgangspunkt i at FKA ikke har behov for å bruke denne siloen til kommersielle formål, og at den derfor står ubrukt. Det må videre tas som et utgangspunkt at selve tomten er omregulert til annet formål, og at planen er å rive siloen, og bruke arealet til bygging av næringseiendom etter fem til syv år. Betalingen skal dermed dekke kostnadene FKA har ved å stille siloen til disposisjon for markedsreguleringen. Betalingen kan imidlertid ikke være større enn at denne dekker FKAs kostnader; for det første til å sette siloen i stand til dette formålet, og for det andre vedlikeholds- og driftskostnader i perioden. Eller sagt med andre ord, FKA skal ha dekket sine kostnader, verken mere eller mindre. Dette er i tråd med konkurransenøytralitetsforutsetningen.

FKA skal ikke ha noe betalt for verdien av selve siloen slik den står der i dag. FKA har vært tydelige på at siloen ikke har noen kommersiell interesse for dem slik den står i dag, og at de har til hensikt å rive denne etter fem til syv år. Siloen vil sannsynligvis ikke ha noen alternativ verdi som utleieobjekt for andre aktører. Dette betyr at siloen i realiteten ikke har noen alternativ verdi i markedet, noe som tilsier at det ikke skal betales noen leie som skal gi FKA en fortjeneste som FKA ellers ville fått i et utleiemarked.

Kostnader knyttet til tiltaket

FKA har estimert kostnadene for istandsetting til 25 mill. kroner, inklusive en margin på 10 prosent for uforutsette tilleggs-kostnader. Arbeider og vedlikehold på bygningen som man anser som «sunk cost», og som ikke potensielt resulterer i en verdi som kan realiseres ved salg etter endt bruk av siloen, er estimert til 10,5 mill. kroner. FKA ber om å få dette beløpet utbetalt som tilskudd til istandsetting i 2026.

Øvrige kostnadsposter er summert til 14,5 mill. kroner. FKA skisserer at de vil ta opp et annuitetslån med løpetid på fem år for å dekke disse resterende kostnadene.

Videre har FKA estimert ulike kostnadselementer knyttet til drift av siloen, summert til 2,6 mill. kroner per år. I tillegg til driftskostnader vil det påløpe renter og avdrag på lånet som tas opp for å finansiere de resterende oppstartskostnadene for å sette siloen i stand.

Terminbeløp på lånet pluss estimerte årlige driftskostnader summerer seg til 6 060 121 kroner i hvert av de fem årene lånet løper.

Med en femårig gjennomsnittsavling lagt til grunn beregner FKA at årlig effekt på omsetningsavgiften vil være 0,5 øre/kg i hvert av de fem estimerte bruksårene. Effekten av tilskuddet for opprustning av siloen i 2026 er estimert til 0,9 øre/kg i omsetningsavgift.

Nærmere beskrivelse av estimert årlig driftskostnad

FKA har skissert en rekke variable kostnadsposter knyttet til det å drifte silo B. Størrelsen på postene vil variere ut fra hvor mye korn som overlages på siloen det gitte året. Estimert summerer seg til 2,6 mill. kroner. Dette er verken å anse som et maksimumsanslag eller et minimumsanslag. I år hvor det er underskudd på korn eller begrensede mengder som må overlages, vil flere av postene bli lavere, selv om de ikke blir helt borte. Reparasjoner og vedlikehold vil svinge med bruk av siloen, og kan bli både rimeligere og dyrere enn estimert.

Rullering og annen håndtering av kornet mens det ligger lagret på siloen, er ikke med blant kostnadspostene. Det samme er bemanning utover grunnbemanning til årlig ettersyn. Disse elementene inngår i kostnadskalkylen for overlageringsordningen, og påløper overlageringstiltaket på lik linje som om kornet lå lagret et annet sted enn i silo B.

Silo B deler noe av infrastrukturen sin med Silo A, som ligger rett ved siden av. Silo A brukes kommersielt av FKA i dag, og har knyttet til seg et kaianlegg og et transportbånd (redler) for frakt av korn fra kaia opp i siloen. Redleren går videre fra silo A over til silo B. Vedlikehold og slitasje ved lasting og lossing er tenkt andelsmessig fordelt mellom silo A og silo B. I dag ligger det 80 000 tonn korn på silo A, og kapasiteten på silo B skal være 40 000 tonn. I estimatet er derfor vedlikehold fordelt med 1/3 på silo B.

Kostnadsestimatet er satt opp på bakgrunn av historiske tall fra da silo B sist var i bruk (2022), samt drift av øvrig anlegg i de senere årene. Historiske tall har ikke blitt indeksjustert. FKA har i møte med Landbruksdirektoratet vært tydelige på at estimatet er et «best guess». Deres utgangspunkt er at de verken skal tape noe eller tjene noe på at silo B skal stå klar til bruk. Angående vedlikehold av felles infrastruktur så kan det bli for snevert å tenke at silo B kun skal dekke en marginalkostnad. Man kan tenke at det er feil å belaste silo B for vedlikehold som uansett måtte vært gjennomført for å opprettholde bruk av silo A. Vedlikeholdet skal derimot ta høyde for at silo B skal ha kapasitet til å lagre 40 000 tonn når behovet oppstår. Det kan bety at vurderinger rundt hvilket vedlikehold man utfører og omfanget av det kan bli forskjellig fordi man skal sikre at tilstrekkelig kapasitet står tilgjengelig. Det blir derfor ikke helt riktig å benytte en ren marginalkosttankegang.

FKA mener det vil være enkelt for dem å skille driftskostnadene knyttet til silo B fra kostnadene knyttet til silo A. Den fysiske adskillelsen mellom siloene forenkler dette. Landbruksdirektoratet ser at kostnader knyttet til vedlikehold og reparasjon av felles infrastruktur krever særskilt oppmerksomhet og må fordeles rettferdig. FKA bes oppgi vurderingene bak kostnadsfordelingene som er gjort når regnskap for årlige driftskostnader leveres.

Videre behandling av tiltaket i rådet og utbetaling av tilskudd

Overlagring er en etablert reguleringsaktivitet på korn, som ikke krever forhåndsgodkjenning av rådet, jf. retningslinjer for markedsregulering av korn punkt 1-1 a). Kostnadene knyttet til driften av Silo B med tilhørende lån vurderes til å falle inn under denne ordningen, noe som innebærer at FKA ikke trenger fremme budsjettsøknad til rådet i forkant av et nytt budsjettår. Derimot er det nødvendig at FKA tar høyde for forventet totalkostnad for overlagring sammen med eventuell prognosert nedskrivning av korn når de foreslår omsetningsavgift for kommende kornår. Regnskap over driftskostnader og lånekostnader skal, som med øvrig reguleringsaktivitet, legges frem for rådet.

Landbruksdirektoratet

Det foreslås at Landbruksdirektoratet får delegert myndighet til å saksbehandle og vedta regnskap for drift av Silo B samt lånekostnader på lik linje som for øvrig markedsreguleringsregnskap på korn. Regnskap for tilskudd til istandsetting av siloen, med rapportering av tilhørende låneopptak, skal legges frem for godkjenning i rådet i forbindelse med regnskapsavslutningen for 2026. Regnskapet skal vedlegges kontrolloppgave fra revisor.

Istandsetting av silo B er planlagt å finne sted høsten 2026. FKA kan anmode Landbruksdirektoratet om a konto utbetalinger etter hvert som kostnader påløper. Tilskudd til driftskostnader for silo B samt lånekostnader vil utbetales kvartalsvis a konto, på lik linje som administrasjonsgodtgjørelsen.

Totalt er kostnadsrammen for istandsetting og drift av Silo B i en estimerte periode på fem år 40,8 mill. kroner. Landbruksdirektoratet anbefaler at rådet innvilger søknaden om tilskudd til istandsetting i 2026, samt dekning av løpende kostnader i den estimerte bruksperioden.

Vedtak om mulig forlengelse eller endret bruk

Som FKA peker på, er bruk av Silo B ved Stavanger Havnesilo et tiltak som skal forbedre overlagringskapasiteten på kort sikt, dvs. at det er en midlertidig løsning.

Det kan likevel ikke utelukkes at man etter fem år ser at det er behov for å fortsette å ha lagerkapasiteten på Stavanger Havnesilo. Landbruksdirektoratet anbefaler derfor at det i vedtaket, dersom FKA likevel ikke ønsker å rive Silo B eller bruke den til et annet formål etter den estimerte femårsperioden, bestemmes at det kan vurderes om det er mulighet for videre bruk av Silo B til lagringsformål. Dette forutsetter enighet om de nærmere betingelsene for dette.

Dersom FKA bestemmer seg for å bruke Silo B til et annet formål enn reguleringsformål, herunder vanlig forretningsmessig lagring, etter fem år, foreslår direktoratet at FKA skal betale tilbake verdien av eventuell gjenstående/ikke avskrevet merverdi av mottatte tilskudd under dette vedtaket. Dette skal skje med virkning fra tidspunktet for opphør av bruken av Silo B til markedsreguleringsformål.

Betaling for kapasitet og overlagringen

FKA foreslår at Stavanger Havnesilo, Silo B stilles til disposisjon som overlagringskapasitet for alle kornhandlere i markedet.

Som regel, men ikke alltid, vil overlagringen skje på den enkelte kornkjøperens silo. I den midlertidige løsningen som nå foreslås, vil alle kornkjøpere kunne benytte kapasiteten hos FKA for å gjennomføre «sin overlagring». Overlagringen skjer i dag i henhold til Omsetningsrådets retningslinjer, som er generelle, mens detaljene i ordningen er regulert i FKAs retningslinjer til kornkjøperne. FKA organiserer anbudskonkurransen og følger opp med hensyn til betalingen, herunder beregning av pristap, prisgevinst osv.

Det heter i søknaden:

«Ved overskudd av korn kan markedsregulator gi tilskudd til overlagring av korn til ny sesong. Overlagring blir gjennomført etter tilbudskonkurranse blant aktører som mottar prisnedskrivningstilskudd på korn. Markedsregulator fastsetter øvre

kostnadsgrense for tilbud som kan bli godkjent. Følgende element inngår i kalkylen: Svinn, sortering, lagerleie, vedlikehold, kapitalbinding, administrative utgifter, lasting, lossing og transport. Ved anlegg uten tilknytning til produksjon av kraftfôr eller matmel kan i tillegg inngå ekstra kostnader med lasting, transport, svinn og lossekontroll.

Ved overlagring i Silo B vil overlagringskalkylen justeres for lagerleie og vedlikehold.»

Landbruksdirektoratet foreslår at det overlates til FKA å gjennomføre denne lagringen etter de foreliggende retningslinjene, tilpasset at Silo B stilles til disposisjon som lagringskapasitet for alle kornhandlere i markedet. FKA skal ikke ha noen fortjeneste på denne virksomheten og ingen aktører inkludert FKA kan ha fortrinn på bruk. Tilbud på lagring legges inn på samme måte som for lagring i og utenfor verdikjeden som i dag. I tilfeller hvor det legges inn tilbud på mer enn ledig kapasitet, prioriteres laveste bud. Landbruksdirektoratet foreslår at andel av førstehåndsmottak legges til grunn som fordelingskriterium dersom like bud, men overlater til FKA å forvalte overlagringen innenfor de prinsippene som gjelder for markedsreguleringsvirksomheten.

Tiltaket som en del av markedsreguleringen; effektivitet og lavest mulig kostnad

Markedsregulator skal gjennomføre markedsreguleringen på en effektiv måte slik at kostnadene blir lavest mulige. Som det fremgår av søknaden, har FKA vurdert kostnadene med tiltaket opp mot andre lagringsalternativer. Etter Landbruksdirektoratets syn tilfredsstiller FKA forslag vilkårene om effektivitet og lavest mulig kostnad.

Prinsippet om effektiv bruk av tilskuddsmidlene må gjelde for alle sider av FKAs forvaltning av tiltaket, og er dermed tatt inn som et sentralt punkt i vedtaket.

Innstilling – utforming av vedtak

Landbruksdirektoratet ser at situasjonen med lagringskapasitet i bransjen er anstrengt. I motsetning til f.eks. kjøttsektoren, er det begrenset mulighet å leie ekstern lagringskapasitet.

Vårt forslag er at Omsetningsrådet finansierer inntil 40,8 mill. kroner fra fondet for korn over en periode på fem år til å etablere og drifte overlagringskapasitet på Stavanger Havnesilo.

Det legges til grunn at FKA ikke bruker siloen til annet formål, verken i perioden for overlagring eller resten av året.

Landbruksdirektoratet ser at det kan oppstå situasjoner hvor det kan være hensiktsmessig å anvende Silo B også resten av året. Dersom så skjer, skal det forelegges Omsetningsrådet og forhåndsgodkjennes. Eventuell fortjeneste som da tilfaller FKA vil da kunne komme til avkortning på beløpet som godtgjøres for overlagringskapasitet.